

En beskrivning av slutbetygen i grundskolan våren 2012

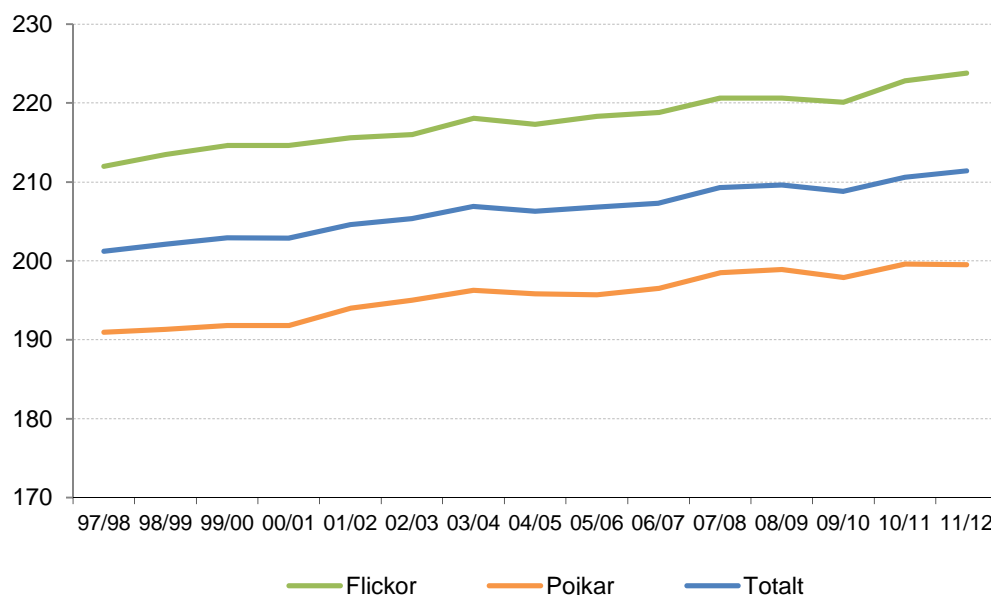
Slutbetyg sätts utifrån de mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i slutet av det nionde skolåret och med hjälp av fastställda betygskriterier. Slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade systemet delades ut för första gången våren 1998. Läsåret 2011/12 infördes en ny betygsskala A-F, där F motsvarar ej uppnått målen. Till och med läsåret 2011/12 har eleverna i årskurs 9 fått slutbetyg angivna som G, VG, MVG alternativt ej uppnått målen. Från och med läsåret 2012/13 kommer slutbetygen i grundskolan anges som A-F.

Flickors meritvärde fortsätter att öka

Det genomsnittliga meritvärdet fortsätter att öka efter en liten nedgång för två år sedan. Våren 2012 var det genomsnittliga meritvärdet 211,4 vilket är en ökning med knappt 1 poäng jämfört med våren innan. Det genomsnittliga meritvärdet har successivt ökat sedan det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet infördes läsåret 1997/98.

Meritvärdet beräknas som summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (Godkänt räknas som 10 poäng, Väl Godkänt som 15 poäng och Mycket Väl Godkänt som 20 poäng). Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för elever som fått betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet och eleven ska ha minst betyget G i ett ämne. Det högsta möjliga meritvärdet är 320 poäng och det lägsta är 10 poäng.

Under hela perioden har flickors genomsnittliga meritvärde legat 21-23 poäng över pojkarnas meritvärde. Våren 2012 har skillnaden ökat till 24 poäng. Flickornas genomsnittliga meritvärde har ökat med knappt 2 poäng till 223,8 medan pojkarnas meritvärde var oförändrat med 199,5. Flickorna har ökat sitt meritvärde oavsett om de har utländsk bakgrund eller ej och oberoende av föräldrarnas utbildningsbakgrund. Pojkarnas meritvärde har sjunkit bland dem som har utländsk bakgrund och lågutbildade föräldrar.

Diagram 1. Genomsnittligt meritvärde läsåren 1997/98–2011/12

Andelen behöriga till gymnasieskolan sjunker bland pojkarna

Inför hösten 2011 skärptes behörighetskraven till gymnasieskolan. De elever som gick ut årskurs 9 våren 2012 är den andra årskullen som sökte till gymnasieskolan med de ändrade behörighetskraven. Tidigare krävdes enbart godkända betyg i de tre ämnena matematik, engelska och svenska alternativt svenska som andraspråk för att vara behörig att söka till gymnasieskolan.

Den som väljer att studera på ett yrkesprogram måste ha godkända betyg i ytterligare fem ämnen, det vill säga totalt åtta. För de högskoleförberedande programmen gäller godkända betyg i ytterligare nio ämnen, sammanlagt tolv. För ekonomi-, humanistiska- och samhällsvetenskapsprogrammen ska fyra av de nio övriga godkända ämnena vara geografi, historia, samhällskunskap och religionskunskap. För naturvetenskaps- och teknikprogrammen ska eleven ha godkänt i biologi, fysik och kemi. För estetiska programmet är de nio ämnena valfria.

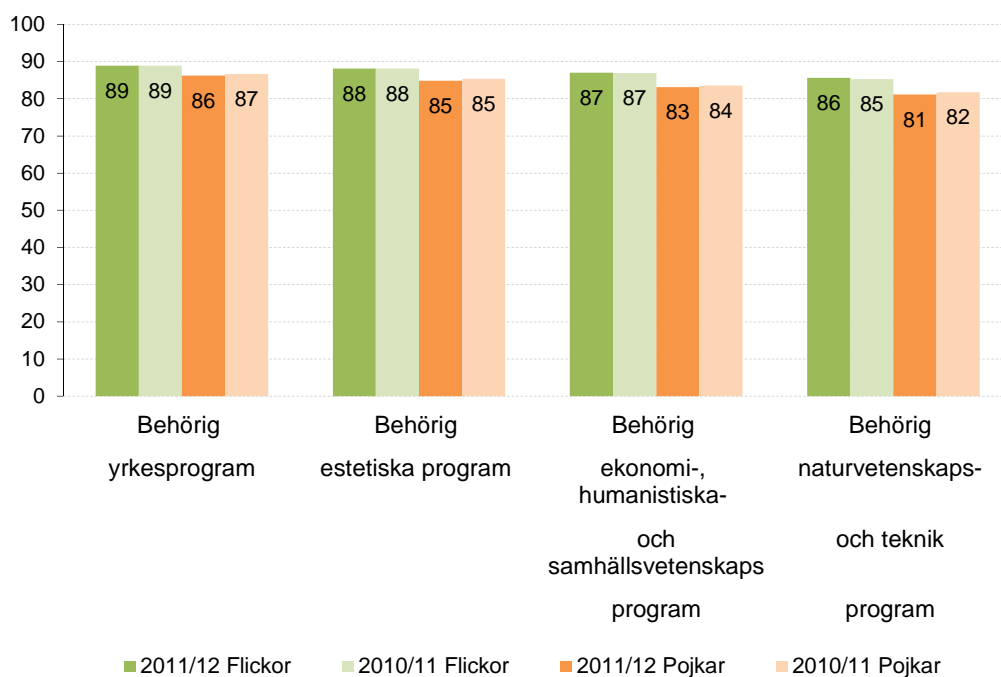
Precis som tidigare läsår har större delen av eleverna som avslutat årskurs 9 våren 2012 behörighet att söka nationella program. Det var 87,5 procent som är behöriga att söka till yrkesprogrammen, vilket är en nedgång med 0,2 procentenheter sen föregående läsår. Bland de högskoleförberedande programmen var 86,5 procent behöriga till estetiska, 85,0 procent till ekonomi-, humanistiska- och samhällsvetenskapsprogrammen samt 83,4 procent till naturvetenskaps- och teknikprogrammen. Även för behörigheten till de olika högskoleförberedande programmen var det en nedgång med 0,1-0,2 procentenheter jämfört med läsåret innan. Att vara behörig till yrkesprogram innebär även att vara behörig till högskoleförberedande program

för de flesta eleverna. Det var bara 1 procent av eleverna som avslutat årskurs 9 våren 2012 som enbart är behörig att söka till yrkesprogram.

En högre andel bland flickorna var behöriga till nationella program jämfört med motsvarande andel bland pojkarna våren 2012. Mellan flickors och pojkars andelar för de olika gymnasiebehörigheterna skilde det 3-4 procentenheter.

I jämförelsen andel behöriga våren 2012 med året innan för flickor respektive pojkar så har pojkarnas andel sjunkit med en halv procentenhet oavsett kategori av behörighet. Flickornas andel behöriga var oförändrad eller har ökat något när det gäller att vara behörig till naturvetenskaps- och teknik programmen. För pojkar med utländsk bakgrund har andelen behöriga till yrkesprogram sjunkit. Motsvarande andel för flickorna har ökat bland dem som har utländsk bakgrund. I elevgruppen som har lågutbildade föräldrar har andelen behöriga till yrkesprogram sjunkit, mer för pojkarna men även för flickorna.

Diagram 2. Andel (%) elever i årskurs 9 som har behörighet till gymnasieskolans yrkes- och högskoleförberedande program läsåren 2011/12 och 2010/11, flickor och pojkar.

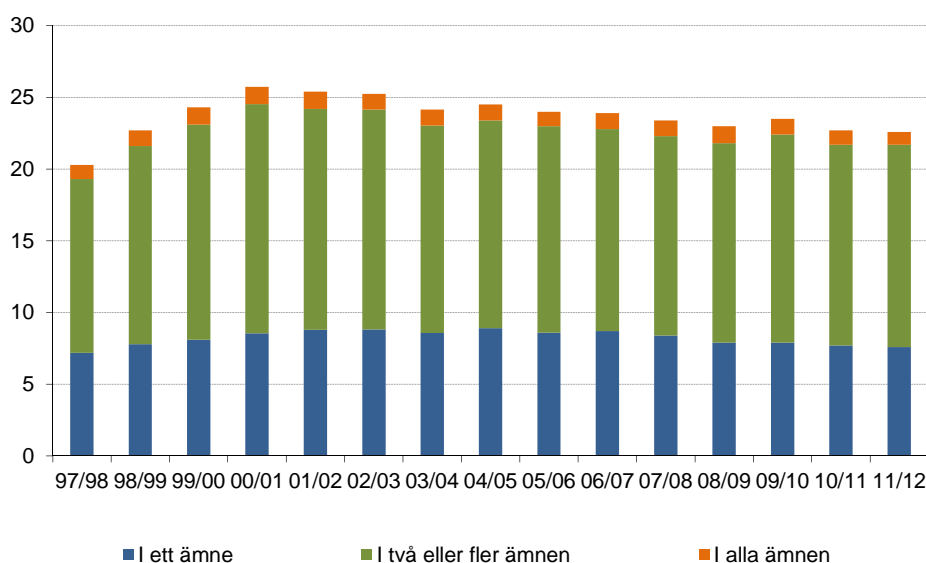

Andelen elever som saknar behörighet till något nationellt program fortsätter att öka. Våren 2012 var det 12,5 procent som saknade behörighet vilket motsvarar 12 500 elever som skulle ha fått slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet. Motsvarande andelar var 12,3 procent våren 2011 och 11,8 procent våren 2010.

Andelen elever som uppnår målen fortsätter öka

Våren 2012 uppnådde 77,4 procent av eleverna målen i alla ämnen vilket är den högsta andelen sedan våren 1998. Då var innevarande betygssystem nytt och andelen som uppnådde målen var 79,7 procent. Det betyder att andelen som inte uppnådde kunskapsmålen i ett eller flera ämnen har minskat. Det var 7,6 procent som inte fick betyg i ett ämne, 14,1 procent i två eller fler ämnen och 0,9 procent som inte uppnådde målen i något ämne, totalt 22,6 procent. Det var en högre andel bland pojkarna som inte uppnådde målen i ett, två, flera eller samtliga ämnen, 25,8 procent jämfört med 19,3 procent bland flickorna. Det var större andel flickor som uppnådde målen i alla ämnen jämfört med föregående läsår. Andelen för pojkarna har istället minskat. Att andelen inte ökar eller minskar för både flickor och pojkar samtidigt skiljer sig från tidigare läsår. De senaste fem läsåren har andelen som uppnår målen antingen ökat eller minskat för båda könen.

Diagram 4. Andel (%) elever som ej uppnådde målen i ett ämne, två eller flera ämnen eller alla ämnen läsåren 1997/98–2011/12

Totalt sett har andelen elever som uppnådde målen minskat i de flesta ämnena våren 2012. De ämnen där andelen ökat är hem och konsumentkunskap, musik och moderna språk som språkval. Dock är det skillnad mellan könen. För flickorna var det i åtta ämnen som andelen uppnått målen ökat medan det var ett ämne för pojkarna, i moderna språk som språkval.

Det finns skillnader i måluppfyllelse mellan de olika ämnena. Ämnen som har högst andel elever som uppnådde kunskapsmålen är svenska, slöjd, bild, hem- och kon-

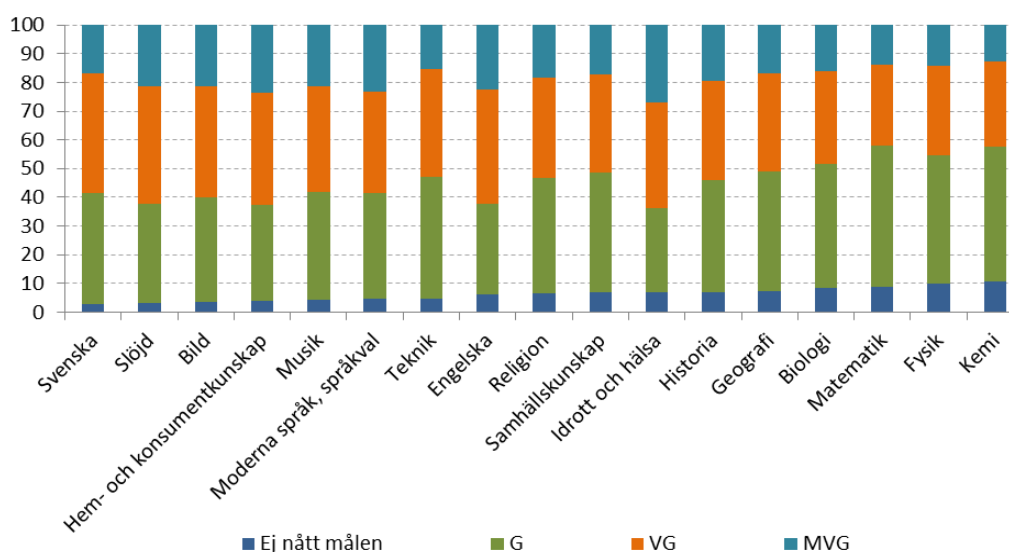
sumentkunskap och musik. Sedan våren 1998 har respektive andel legat nära eller över 95 procent.

På motsvarande sätt har kemi, fysik och matematik följt av biologi. Lägst andel elever som uppnådde målen i årskurs 9 med ungefär 89-92 procent under perioden.

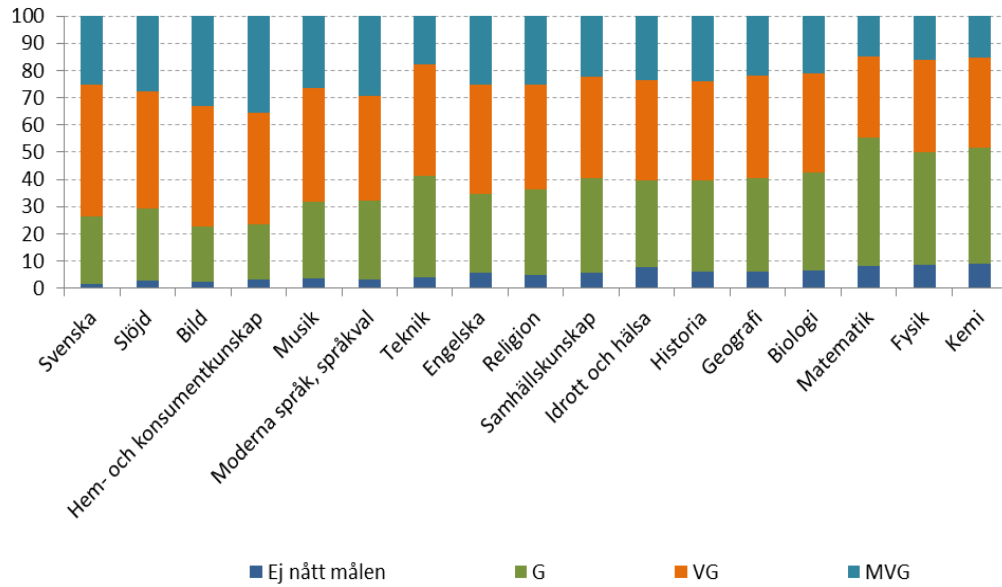
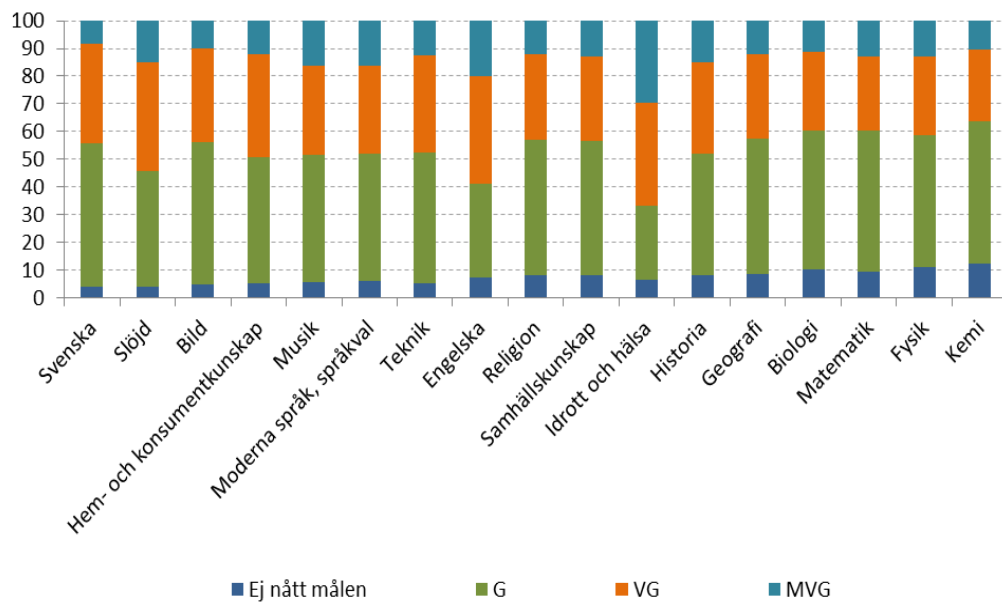
Ämnet matematik har en fortsatt minskad andel elever som uppnådde målen, 91 procent våren 2012. Våren 2012 nådde 94 procent målen i engelska vilket inte har förändrats mycket de senaste åren. I svenska som andraspråk var det 74 procent som uppnådde målen våren 2012. Den andelen har varierat mycket de senaste åren vilket till stor del beror på att elevgruppens storlek och sammansättning varierar från år till år.

Ämnen med högst andel elever med det högsta betyget MVG var idrott och hälsa, hem och konsumentkunskap, moderna språk som språkval och engelska. Ämnen med lägst andel med MVG var kemi, matematik, fysik och teknik.

Diagram 5. Betygsfördelning (%) i olika ämnen läsåret 2011/12

Genomgående under hela perioden är att flickor uppnår målen i större utsträckning än pojkar i alla ämnen utom i ämnet idrott och hälsa. Våren 2012 var skillnaden störst i ämnena kemi, biologi, religion och moderna språk som språkval. Generellt sett får en större andel av flickorna betygen VG eller MVG jämfört med pojkarna utom i idrott och hälsa där en större andel av pojkarna får betygen VG eller MVG.

Diagram 6. Betygsfördelning (%) i olika ämnen läsåret 2011/12 flickor**Diagram 7. Betygsfördelning (%) i olika ämnen läsåret 2011/12 pojkar**

Elevers härkomst och föräldrarnas utbildningsnivå har betydelse för elevernas resultat

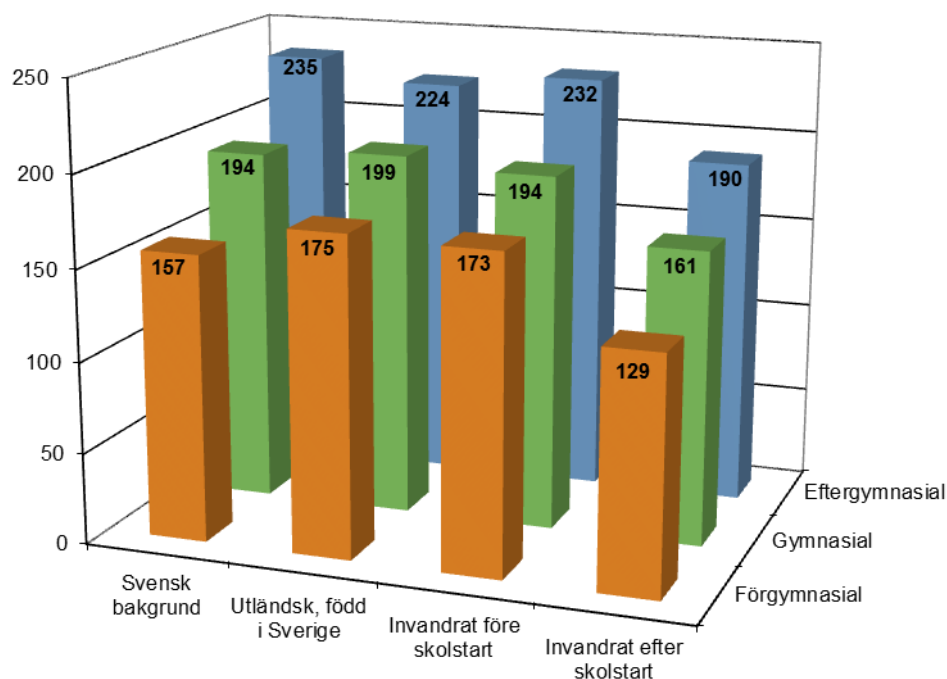
Det som bland annat har betydelse för elevers resultat i grundskolan förutom kön är föräldrarnas utbildning eller om eleven har svensk eller utländsk bakgrund.

Elever med utländsk bakgrund är en heterogen grupp. En elev i årskurs 9 med utländsk bakgrund kan vara född i Sverige med två utländska föräldrar, men kan också själv ha invandrat före eller efter skolstart. Eleverna med utländsk bakgrund redovisas i tre undergrupper: elever födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar, elever som invandrat före 2003 (före ordinarie grundskolestart) samt elever som invandrat 2003 eller senare.

Högst resultat har elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning oavsett om eleven är född i Sverige eller har kommit till Sverige före skolstart. Lägst resultat har elever som kommit till Sverige efter ordinarie skolstart med föräldrar med förgymnasial utbildning. Elever som invandrat till Sverige efter skolstart med högt utbildade föräldrar uppnådde resultat i nivå med elever födda i Sverige med föräldrar med gymnasial utbildning.

Elever med lågutbildade föräldrar har ett genomsnittligt meritvärde mellan 129 och 175 beroende elevens bakgrund. Om föräldrarnas utbildningsnivå är gymnasial varierade elevernas genomsnittliga meritvärde mellan 161 och 199. Motsvarande variation var 190 till 235 för elever med högt utbildade föräldrar.

Diagram 8. Genomsnittligt meritvärde för olika kombinationer av elevers härkomst och föräldrars utbildningsnivå, läsåret 2011/12

De största skillnaderna jämfört med läsåret 2010/11 är att elever som invandrat efter ordinarie skolstart och har högutbildade föräldrar har ökat sitt genomsnittliga meritvärde med 6 poäng medan elever med svensk bakgrund med lågutbildade föräldrar har minskat sitt genomsnittliga meritvärde med 8 poäng. Gruppen elever med lågutbildade föräldrar är liten. Skillnaderna mellan övriga grupper är antingen oförändrade eller relativt lika föregående läsår.

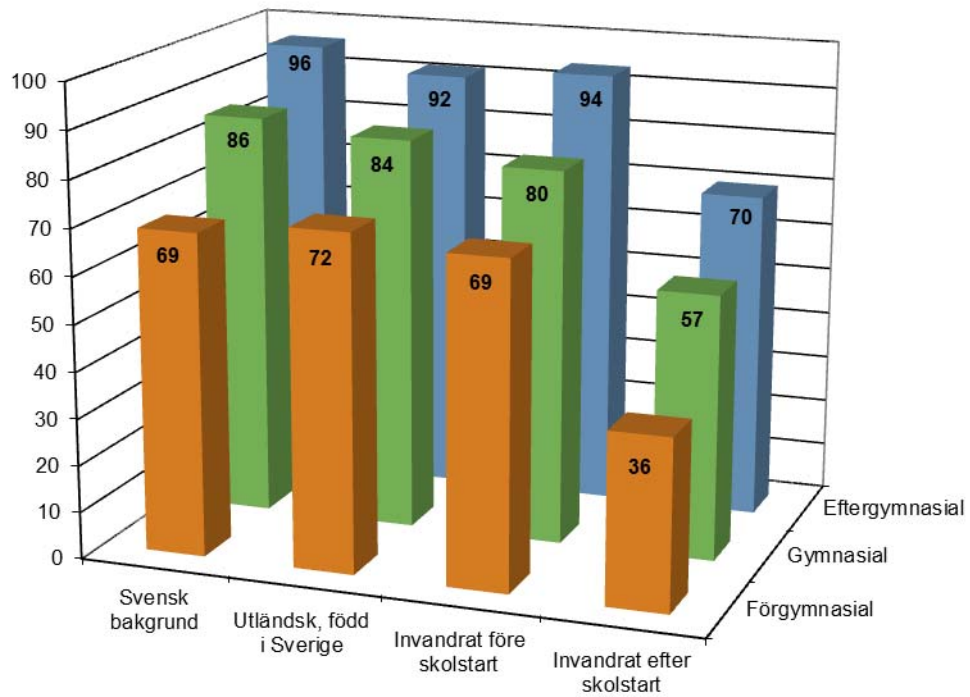
Läsåret 2011/12 saknade 2 081 elever uppgift om föräldrarnas utbildning, dessa ingår inte i den presenterade statistiken. Av dessa var 37 procent invandrade före skolstart och 42 procent efter.

Majoriteten av eleverna som är behöriga till yrkesprogrammen är även behöriga till något av de högskoleförberedande programmen. Andelen behöriga till yrkesprogrammen varierar beroende på härkomst och föräldrarnas utbildningsnivå.

Lägst andel behöriga, 36-70 procent har gruppen elever som invandrat efter ordinarie skolstart, varav andelen var lägst för elever med lågutbildade föräldrar. Högst andel behöriga, 70-96 procent, fanns hos elevgruppen med högutbildade föräldrar. Andelen behöriga var ganska lika inom respektive utbildningsnivå för föräldrarna om eleven har svensk bakgrund, utländsk bakgrund och är född i Sverige eller kommit till Sverige före ordinarie skolstart. Den stora skillnaden i andel behöriga var om eleverna kommit till Sverige efter ordinarie skolstart. Skillnaderna i resultat jämfört med föregående läsår är små. De största förändringarna finns för elever som invandrat efter ordinarie skolstart och har föräldrar med gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Båda dessa gruppers andelar för behörighet har minskat med 2 procentenheter.

Behörigheterna för olika elevgrupper följer samma mönster även för de tre högskoleförberedande programmen.

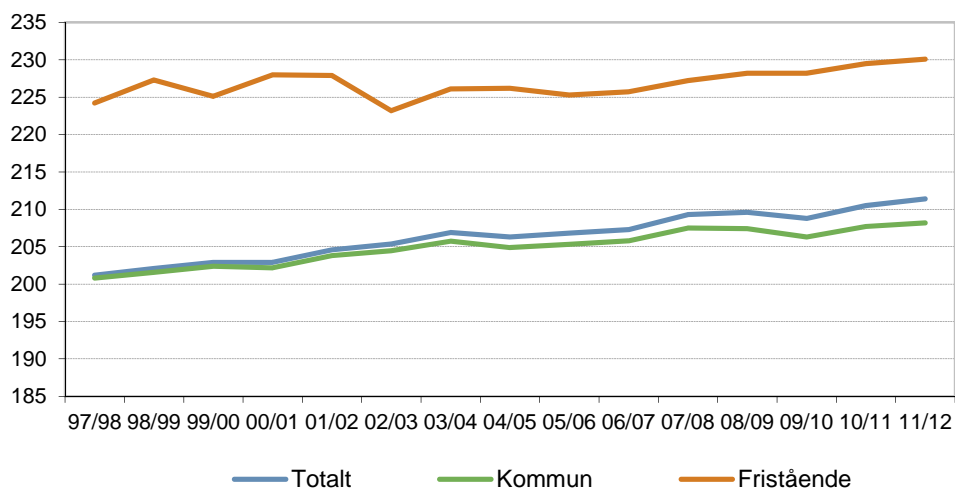
Diagram 9. Andel (%) elever som är behöriga till yrkesprogrammen för olika kombinationer av elevers härkomst och föräldrars utbildningsnivå, läsåret 2011/12

Högre betyg i fristående skolor

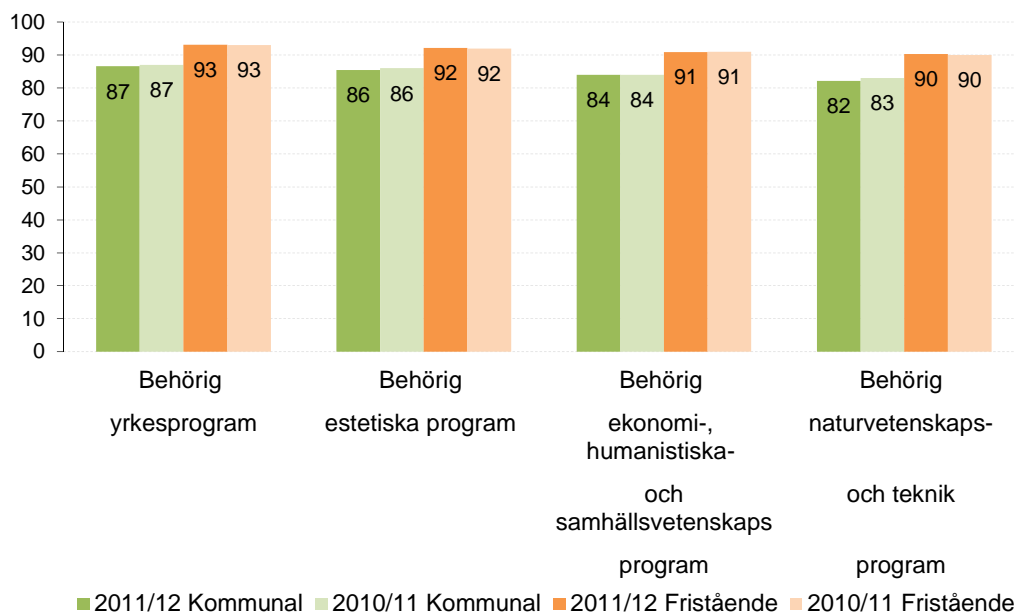
Läsåret 2011/12 gick 15 procent av eleverna i årskurs 9 i fristående skolor, vilket är en fortsatt ökning. Det genomsnittliga meritvärdet har ökat både för fristående och kommunala skolor sedan föregående läsår. Precis som tidigare har eleverna i de fristående skolorna högre betyg. Under de tre senaste läsåren har fristående skolor haft 22 poäng högre jämfört med kommunala skolor. Våren 2012 var det genomsnittliga meritvärdet 230,1 för fristående skolor och 208,2 för kommunala skolor. I kommunala skolor har pojkarnas meritvärde ökat med i genomsnitt 1 poäng sedan läsåret innan. I de fristående skolorna var det istället flickornas meritvärde som ökat med i genomsnitt drygt 1 poäng.

Diagram 9. Genomsnittligt meritvärde för kommunal och fristående skolor, läsåren 1997/98–2011/12.

Fristående skolor har en större andel behöriga till gymnasieskolans program oavsett behörighetskrav. Skillnaden mellan fristående och kommunala skolor var 7-8 procentenheter för alla programmen. Den lägsta andelen behöriga på fristående skolor, nämligen 90,3 procent till naturvetenskaps- och teknikprogrammen är högre än den högsta andelen på kommunala skolor som var 86,6 procent till yrkesprogrammen.

Diagram 10. Andel (%) elever i årskurs 9 som har behörighet till gymnasieskolans yrkes- och högskoleförberedande program läsåren 2011/12 och 2010/11, kommunala och fristående skolor.

Elevsammansättningen skiljer sig åt mellan fristående och kommunala skolor. Andel elever med högt utbildade föräldrar är högre i fristående skolor. Både i fristående och kommunala skolor har 20 procent av eleverna i årskurs 9 utländsk bakgrund. I fristående skolor var störst andel elever med utländsk bakgrund födda i Sverige och i kommunala skolor hade de istället invandrat efter ordinarie skolstart. I fristående skolor var 52 procent av eleverna i årskurs 9 våren 2012 flickor. Motsvarande andel för kommunala skolor var 48 procent.

Skillnader mellan kommunala huvudmän

I redovisningen av olikheter mellan kommuner baseras uppgifterna enbart på skolor med kommunal huvudman. Skillnaderna i det genomsnittliga meritvärdet varierar mellan kommunerna från 171,5 till 257,0. I tre kommuner har pojkarna ett högre genomsnittligt meritvärde än flickorna. Andelen som är behöriga till något nationellt program varierar också stort mellan kommunerna, från 69,5 till 100 procent av eleverna.

Skolorna i kommungruppen förortskommuner till storstäder har den högsta andelen elever, 90,1 procent, som uppnår behörighet till något nationellt program. Lägsta andelen finns i kommungruppen storstäder, där 82,9 procent har behörighet till något nationellt program.

Tabeller på Skolverkets webbplats

Aktuella tabeller publiceras på Skolverkets webbplats under ”Statistik & analys”. Där hittar man även Jämförelsedatabasen och databasen SIRIS med sökfunktioner för olika resultat samt snabbfakta som ger svar på de vanligaste frågorna. Det finns statistik om slutbetygen i årskurs 9 för läsåret 2011/12 för riket, län, kommuner och skolor.